

Juli 2008

36/08

Orientering fra formanden.....	3
Kontingent.....	5
Referat fra IPTP's ordinære generalforsamling	6
Årsberetning	7
Seminarer og kurser	9
5. Millon seminar	9
Kursus om Personlighedsforstyrrelser og Personlighedsteori	10
Kursus om Personlighedsforstyrrelser	12
Introduktionskursus i brugen af MCMI III	13
Certificeringskursus i MCMI III	14
Kursus i brug af SCID-II.....	15
Introduktionskursus i NEO-PI-R.....	16
Kursus i Metakognitiv Interpersonel Terapi	17
Seminarer/kurser under planlægning	18
Boganmeldelse	19
Referat fra forskningsseminar om assessment.....	20
Kalender	23
Kontaktpersoner/bestyrelse	24

**IPTP, Smedehus
Zealand Region, Psychiatry Roskilde
10-16 Smedegade, DK 4000 Roskilde, Denmark
Tel (+45) 4732 7775 – dmo@regionsjaelland.dk – www.iptp.dk**

Orientering fra formanden

Instituttet afviklede sit første kursus om ”personlighedsforstyrrelser og personlighedsteori” 9.-11. april 2008. Kurset var overtegnet. Det fik en fin evaluering og bestyrelsen har besluttet at følge op med et tilsvarende kursus 10.-12. november 2008 (se annoncering). Der er et behov for disse specialiserede kurser i en tid, hvor der er mere fokus på området personlighedsforstyrrelse, og hvor vi rent faktisk i Danmark nu har mange, der ligger inde med ekspertviden i forskellige niches inden for området. Opmuntret af det succesfyldte kursus har bestyrelsen besluttet at udvide kurset med et nyt modul, også på tre dage, hvor der vil blive undervist i forskellige former for behandlingsmetoder, fx mentalisering, dialektisk adfærdsterapi og skemafokuseret terapi. Kurset vil blive afholdt 20.-22. april 2009 (omtalt andet steds i Newsletter). Endvidere vil der på dette kursus være fokus på dagbehandlingsprogrammer og behandling af patienter med dobbeltdiagnoser. Arrangørgruppen består af overlæge Per Sørensen, psykolog Per Nielsen og psykolog Mickey Kongerslev.

Sidstnævnte er netop indvalgt i bestyrelsen i forårets generalforsamling, og jeg vil benytte denne lejlighed til at ønske Mickey velkommen til et frugtbart samarbejde. Når en kommer ind, er der en, der går ud. Bestyrelsesmedlem gennem mange år og næstformand, Morten Kjølbye, valgte at træde ud af bestyrelsen på grund af for stort arbejdspress. Morten har ydet en kæmpeindsats for Instituttet, herunder arrangeret mange møder med internationalt førende forskere.

Instituttet kører videre med faste *assessmentkurser*, således vil der i efteråret være kurser i MCMI, NEO-PI-R og SCID-II, se annoncering andet steds i bladet.

Det 5. Millonseminar bliver afviklet 4. september 2008. Vi har sammensat et program med hele 8 indlæg, hvor danske erfaringer med MCMI i forskningsprojekter vil blive præsenteret. Programmet er klinisk meget varieret, og ikke mindst for de forskningsinteresserede er dette en mulighed for at få en status for forskningsaktiviteterne i Danmark. I den forbindelse skal det nævnes, at der netop er udkommet en ny bog: *The Millon Inventories. Theodore Millon & Caryl Bloom (eds.). The Guilford Press, 2008*, hvori Erik Simonsen og Ask Elklit har et kapitel: *Experiences in translating and validating the MCMI in Denmark*.

Bestyrelsen har fået en henvendelse fra dagafdelingen til behandling for personlighedsforstyrrelser på Ullevål i Oslo. Afdelingen vil arrangere en nordisk konference om personlighedsforstyrrelse med afholdelse 18.-19. juni 2009 i Oslo. Der vil komme mere information om arrangementet i næste Newsletter.

Vores hjemmeside er endnu en gang blevet forfinet og opdateret. Sørg for at gå ind på hjemmesiden i ny og næ for at holde jer orienteret om vores arrangementer.

Dansk Psykiatrisk Selskab har 100 års jubilæum i år, og i den anledning vil der blive afholdt et jubilæumsseminar den 02.12.08. Seminaret er åbent for alle interesserede. *Erik Simonsen* vil holde foredrag om personlighedsforstyrrelser. Bestyrelsen har endvidere besluttet at holde et jubilæumssymposium. *Per Sørensen* vil stå for arrangementet, som forventes afviklet på Panum Institutet. Per planlægger, at symposiet bl.a. indeholder indlæg om Vanggard og Wimmers bidrag til beskrivelsen af personlighedsforstyrrelser, om behandling af borderline, om dagbehandling, om psykose og personlighed samt udviklingspsykologi. Den endelige dato for arrangementet er ikke fastlagt på nuværende tidspunkt, men hold jer orienteret på vores hjemmeside.

Og så en af de helt store nyheder! Institutet har modtaget en invitation fra præsidenten for ISSPD, *Elsa Ronningstam* og *past president* *John Gunderson* til at afholde ISSPD's 25 års jubilæumskongres i 2013. Bestyrelsen har besluttet at takke ja til invitationen. Det bliver en fantastisk mulighed for i Danmark at få fokus på området og for deltagerne at møde førende internationale forskere og klinikere. Vi håber på en bred opbakning fra Institutets medlemmer til kongressen. Den næste internationale ISSPD kongres bliver afholdt næste år i New York og i 2011 inden københavnerkongressen formentlig i New Zealand/Australien.

Som bekendt er der nu kommet referenceprogrammer vedrørende behandling af unipolær depression og angstlidelser. Bestyrelsen har drøftet behovet for at få tilsvarende programmer inden for personlighedsforstyrrelser. *Per Sørensen* har sat sig i spidsen for dette arbejde, og bestyrelsen vil rette henvendelse til Dansk Psykiatrisk Selskab for at anbefale, at der udarbejdes et referenceprogram. Sundhedsstyrelsen udarbejdede tidligere disse referenceprogrammer. Det er et meget stort arbejde at udarbejde referenceprogrammer, og i skrivende stund er det uklart, hvorledes de videnskabelige selskaber i samarbejde med Danske Regioner vil løse denne opgave fremover. Vi håber, at bestyrelsen med *Per Sørensen* i spidsen kan komme igennem med at få initieret dette arbejde.

Bestyrelsen arbejder på at udarbejde en statusartikel til Ugeskrift for Læger om assessment. Dansk Psykologisk Forlag har for nylig udgivet en bog om assessmentmetoder. Både inden for klinisk psykologi og klinisk psykiatri er der en stigende interesse for brugen af instrumenter, og bestyrelsen har set det som sin

opgave at gøre en videnskabelig status over hvilke instrumenter, der er tilgængelige på dansk.

Vi har måttet erfare, at tilmeldingerne til arrangementer med udenlandske foredragsholdere har været vigende. Der er formentlig flere årsager til dette. Nogle mener, at der i dag i forvejen er så mange muligheder for at se koryfæerne ved forskellige kongresser, andre mener, at det i stigende grad er svært at få kursusfri til arrangementer, som ikke mere direkte giver et synligt afkast til arbejdet på arbejdspladsen. En tredje mulighed er, at vi ikke har været gode nok til at finde spændende nye foredragsholdere. Arrangementet med *Glen Gabbard* blev trods begrænset tilmelding alligevel en succes, og vi vil formentlig gennemføre et nyt arrangement næste år, hvor vi vil fokusere mere på supervision. Det næste arrangement med udenlandsk foredragsholder bliver med professor *Giancarlo Dimaggio* (se annoncering). Endvidere prøver vi også at få et arrangement med den amerikanske psykolog *Drew Westen*.

Til slut vil jeg nævne, at bogen *Personlighedsforstyrrelser*, udgivet af Psykiatridonden, er blevet meget vel modtaget. I dette nummer har overlæge Jørgen Nystrup anmeldt bogen. Hvis du ikke allerede har anskaffet bogen, må tiden være inde nu.....

Ha' en rigtig god sommer!

Erik Simonsen

Kontingent

En del har endnu ikke betalt medlemskontingent for 2008. Årskontingentet på 300,00 kr. bedes betalt snarest. Ved betaling via netbank bedes du tydeligt angive navn og evt. medlemsnummer. Registreringsnummeret i Danske Bank er 1551, kontonummer 4639677. Kontakt mig, hvis du er i tvivl, om du har betalt for 2008.

Vær opmærksomhed på, at man er medlem som *privatperson*, hvorfor kontingent ikke kan betales via EAN-nummer.

Dorit Mortensen

Referat fra IPTP's ordinære generalforsamling

Instituttets generalforsamling blev afholdt den 11. april 2008 i Smedehus, Psykiatrien Roskilde. De fremmødte var medlemmer af bestyrelsen.

Ad 1: Valg af dirigent og referent

Dirigent Per Sørensen, Dorit Mortensen referent.

Ad 2: Godkendelse af dagsorden

Indkaldelse til generalforsamling udsendt i Newsletter nr. 35/07 og dermed rettidigt i henhold til vedtægterne. Dagsorden blev godkendt.

Ad 3: Bestyrelsens beretning

Formand Erik Simonsen aflægger årsberetning (se senere). Der har været sparsomt fremmøde til seminarerne med udenlandske foredragsholdere, hvorimod assessmentkurserne har været fuldt besat.

Ad 4: Kassereren fremlægger revideret regnskab til godkendelse

Formanden fremlægger regnskabet, der viser et mindre underskud pga. udgifterne til seminarer. Regnskab godkendes uden kommentarer.

Ad 5: Fastlæggelse af arbejdsopgaver for det kommende år

Bestyrelsen vil igen i maj samles til bestyrelsesseminar, hvor årets aktiviteter vil blive planlagt.

Ad 6: Behandling af indkomne forslag

Der var ingen forslag.

Ad 7: Fastlæggelse af budget og kontingent

Kontingentet på 300 kr. om året fastholdes.

Ad 8: Valg af bestyrelse samt suppleanter

Morten Kjølbye har pga. tidnød og stor arbejdsbyrde valgt at trække sig fra bestyrelsesarbejdet. Øvrige bestyrelsesmedlemmer genvælges, og psykolog Mickey Kongerslev vælges som nyt medlem af bestyrelsen.

Bestyrelsen konstituerer sig ved bestyrelsesseminaret.

Ad 9: Valg af to revisorer

Nuværende fortsætter.

Ad 10: Valg af medlemmer til faste udvalg

Der er ingen faste udvalg.

Ad 11: Eventuelt

Der var intet til eventuelt.

Dorit Mortensen

Årsberetning

Bestyrelsen konstituerede sig i det forløbne med *Erik Simonsen* som formand, *Morten Kjølbjerg* som næstformand, *Ulrik Haahr* som sekretær og kasserer, *Sebastian Simonsen* som redaktør af Newsletter. Der er i 2007 afholdt fire bestyrelsesmøder: 18. januar, 29. marts, 6. september og 8. november. Ved årsskiftet havde Institutet fortsat knapt 300 medlemmer.

Millonseminar

Det 4. Millonseminar blev afholdt i Psykiatrien Roskilde med ca. 15 deltagere. Gæsteforelæser var den amerikanske psykolog Jeffrey Magnavita fra University of Hartford. Dr. Magnavita bruger MCMI i den daglige klinik. Han anvender den i almindelig udredning i forbindelse med diagnostik, men ikke mindst som led i planlægning af strategi for de psykoterapeutiske interventioner. Dr. Magnavita illustrerede sin terapiform med en række videopræsentationer, herunder gav han eksempler på MCMI-profiler. Det blev besluttet ved seminaret at følge op i 2008 med et seminar, der udelukkende omfattede foredrag om MCMI anvendt i danske forskningsprojekter.

Seminar med professor Sigmund Karterud og overlæge Theresa Wilberg

Ved et endags arrangement gennemgik Sigmund Karterud og Theresa Wilberg deres forskningsresultater vedrørende borderline, dependent, undvigende og tvangspræget og uspecificeret personlighedsforstyrrelse. Gennem faktoranalytiske studier har de ved hver enkelt af de nævnte forstyrrelser fundet frem til kernesymptomerne. Sigmund Karterud gennemgik sine overvejelser omkring revision af DSM-IV, herunder foreslog han, at man i DSM-V anvendte den såkaldte hybridmodel.

Seminar om dobbeltbelastede misbrugere

I et velbesøgt arrangement på behandlingsinstitutionen Ringgården i Middelfart havde Institutet besøg af den hollandske professor Roel Verheul og den amerikanske professor Samuel Ball, som begge har markeret sig stærkt i forskningen inden for gruppen af misbrugere med personlighedsforstyrrelser. For bestyrelsen var dette et vigtigt arrangement, idet vi fik sat gang i debatten om, hvorledes personlighedsforstyrrelser har betydning for fremkomsten af akse 1 tilstande, og hvorledes de har indflydelse på forløbet, og hvordan en veltilrettelagt behandling må indeholde en strategi for behandling af personlighedspatologien. Fagchef og forskningschef på Ringgården *Per Nielsen* ydede en stor indsats som kursusleder og initiativtager til seminaret.

Assessmentkurser

Atter i det forgangne år har der været afholdt assessmentkursus i MCMI, NEO-PI-R og SCID-II. Der er blandt medlemmerne stor tilfredshed med, at Institutet tilbyder disse kurser, som nu er blevet et fast inventar i programlægningen.

Seminar med Lorna Benjamin

Lorna Benjamin gennemgik sin teori og SASB-modellen til beskrivelse af personlighedsforstyrrelser. Lorna Benjamin har haft stor indflydelse på udviklingen af DSM-systemets akse 2. Hun er meget respekteret kliniker og forsker og har med stor elegance og klogskab udviklet en cirkumpleks model. Hun minder på den måde en del om Millon, som også lægger vægt på sammenhæng mellem teori, klassifikation, assessment og terapi.

ISSPD 10. internationale kongres i Haag, september 2007

Roel Verheul og Thomas Rinne organiserede den 10. internationale ISSPD-kongres, som havde over 500 deltagere. Den videnskabelige standard var høj. Kongressens fokus var, at psykoterapi af personlighedsforstyrrelser virker! Næste internationale kongres bliver i New York i 2009.

WPA

WPA's sektion for personlighedsforstyrrelser, som *Erik Simonsen* er formand for, har nu fået sin egen journal: *Personality and Mental Health* <http://www3.interscience.wiley.com/journal/114298425/home?CRETRY=1&SRTRY=0>. Jeg vil opfordre alle til at overveje at fremsende artikler til dette nye, spændende tidsskrift. Tidsskriftet har en sektion med vignetter. Interesserede kan henvende sig til Erik Simonsen, som er editor for vignetter i tidsskriftet.

Erik Simonsen

Seminarer og kurser

5. Millon seminar

Ved seminaret i 2007 blev det besluttet at følge op med et seminar, der udelukkende omfattede foredrag om MCMI anvendt i danske forskningsprojekter.

Program

Formiddag

Behandlingsleder, cand.psych. Ragnar Stefánsson, Statsfængslet Renbæk:
MCMI og misbrugsbehandling i Statsfængslet Renbæk

Cand.psych. Jacob Hansen & cand.psych. Birgit Henning, Psykiatrisk Center Glostrup:

MCMI som prædikator for dropout

Forskningslektor, - overlæge Erik Simonsen & cand.psych., ph.d.-studerende Sebastian Simonsen, Forskningsenheden, Psykiatrien Roskilde:

Validering af MCMI med SCID II

Overlæge, ph.d. Per Sørensen, Psykiatrisk Center Amager:

MCMI og hypokondri

Eftermiddag

Fagchef, cand.psych. Per Nielsen, Ringgården:

Betydningen af MCMI-rutine for tværfagligt misbrugsbehandlerteam

Direktør, cand.psych. Per Hensen og medarbejdere, Dialog mod Vold, Askovgården:

MCMI og mænd, som udøver vold i familien

Cand.psych. Ole Senstius, Socialmedicinsk enhed, Aalborg:

MCMI personlighedstræk og mønstre hos somatiserende patienter

Privatpraktiserende speciallæge i psykiatri Bodil Roved:

Brugen af MCMI i psykiatrisk speciallægepraksis – en case

Tid Torsdag den 4. september 2008 kl. 9.00-16.00

Sted Psykiatrien Roskilde, Store mødelokale, Aktivitetshuset 1. sal, Roskilde

Kursusafgift 500 kr.

Tilmelding senest 15. august til Dorit Mortensen, dmo@regionsjaelland.dk med angivelse af navn, adresse og evt. EAN-nummer

Kursus om Personlighedsforstyrrelser og Personlighedsteori

Modul I - Teori

Kurset henvender sig til *psykologer*, som er i gang med specialistuddannelse samt *speciallæger i psykiatri og yngre læger under specialisering* i psykiatri. Kurset består af tre hele kursusdage med 6 timers undervisning pr. dag, i alt 18 timers undervisning.

Formålet er at give deltagerne en sammenhængende viden om personlighedsforstyrrelser og psykopatologi i et udviklingspsykologisk perspektiv. Der vil blive undervist i biologiske, psykologiske og sociale forholds betydning for personlighedsdannelse og patologi. Grænseområder (differentialdiagnostik) til alvorligere psykopatologiske tilstande medinddrages. (Se i øvrigt Specialistuddannelser pkt. 10.4 ved Dansk Psykolog Forening 2005).

Kurset er godkendt af Dansk Psykolog Forening.

Tid	10., 11., 12. november 2008 kl. 9.00-16.00
Sted	Psykiatrien Roskilde, Store Mødelokale, Aktivitetshuset 1. sal, Smedegade 10-16, Roskilde

Program

Mandag den 10. november

kl. 09.00-12.00 *Klassiske og moderne bidrag til en relationel forståelse af personlighedsforstyrrelser, herunder betydningen af sociale og kulturelle faktorer*

Carsten René Jørgensen, cand.psych., ph.d., lektor ved Århus Universitet, klinisk psykolog ved Klinik for Personlighedsforstyrrelser, Risskov

kl. 12.00-13.00 Frokost

kl. 13.00-16.00 *Gennemgang af personlighedsforstyrrelserne iht. ICD-10 og DSM-IV*

Morten Kjølbjerg, overlæge ved Klinik for Personlighedsforstyrrelser, Risskov

Tirsdag den 11. november

- kl. 09.00-10.00 *Differentialdiagnostik*
Bo Jensen Hou, speciallæge i psykiatri, kandidat i Dansk Psychoanalytisk Selskab
- kl. 10.00-12.00 *Om narcissisme, fra Freud til DSM-IV*
Bo Jensen Hou
- kl. 12.00-13.00 Frokost
- kl. 13.00-16.00 *Assessmentmetoder*
Erik Simonsen, forskningslektor, forskningsoverlæge, Psykiatrien Roskilde, formand for IPTP

Onsdag den 12. november

- kl. 09.00-12.00 *Udviklingspsykologiske perspektiver. Selvførstyrrelser i de skizotypiske tilstande – i et fænomenologisk og udviklingspsykopatologisk perspektiv*
Mette Væver, cand.psych., ph.d., adjunkt ved Københavns Universitet
- kl. 12.00-13.00 Frokost
- kl. 13.00-14.00 *Udviklingspsykologiske perspektiver. Selvudvikling i tilknytningsteoretisk perspektiv – illustreret ved spejladfærd*
Bernadette Buhl Nielsen, børne- og ungdomspsykiater, overlæge, psykoanalytiker, medlem af International Psychoanalytic Association

Kursusafgift 4.000 kr. for medlemmer af IPTP, 4.200 kr. for andre

Deltagerantal Max. 24

Tilmelding senest 27. oktober. til Dorit Mortensen, dmo@regionsjaelland.dk med angivelse af navn, adresse og evt. EAN-nummer.

Kursus om Personlighedsforstyrrelser

Modul II - Behandling

De senere år er en række målrettede behandlingsformer for personlighedsforstyrrelser implementeret i Danmark. I forlængelse af IPTP's kursus i *Personlighedsforstyrrelser og personlighedsteori*, udbydes derfor et nyt modul med fokus på behandling. Kurset er planlagt som en fortsættelse af det forudgående kursus, men kan også tages som et selvstændigt modul.

Formål: Formålet med kurset er at give deltagerne en opdateret viden om behandling af personlighedsforstyrrelser med udgangspunkt i de behandlingsprogrammer og erfaringer, der forefindes i dansk psykiatri, på specialklinikker og psykoterapeutiske afsnit.

Indhold: Hovedvægten er lagt på psykoterapeutisk behandling og inddrager forskellige behandlingsformer, herunder individuel behandling såvel som behandling i gruppe. I kurset gennemgås psykodynamiske, mentaliseringsbaserede samt kognitive og adfærdsbaserede behandlingsformer. Endvidere berøres emner som psykoedukation, rehabilitering og psykofarmakologi.

Undervisere: Endnu ikke fastlagt. Yderligere oplysninger herom vil blive annonceret på IPTP's hjemmeside i løbet af efteråret.

Målgruppe: Fortrinsvis læger og psykologer.

Meritering: Kurset søges godkendt i Dansk Psykolog Forening.

Tid 20., 21. og 22. april 2009 kl. 9.00-16.00

Sted Psykiatrien Roskilde, Store Mødelokale, Aktivitetshuset 1. sal, Smedegade 10-16, Roskilde

Kursusafgift 4.000 kr. for medlemmer af IPTP, 4.200 kr. for andre

Deltagerantal Max. 24

Tilmelding senest 30. marts til Dorit Mortensen, dmo@regionsjaelland.dk med angivelse af navn, adresse og evt. EAN-nummer.

Introduktionskursus i brugen af MCMI III (Millon Clinical Multiaxial Inventory III)

MCMI III er oversat til dansk, og der foreligger en dansk manual. Dansk Psykologisk Forlag står for udgivelsen. Forlaget har i efteråret 2007 lanceret web-baseret scoring af testen, se www.dpf.dk, skriv MCMI i rubrikken ”søg”.

Kurset henvender sig til kliniske psykologer og psykiatere, der ønsker at anvende spørgeskemaet MCMI som personlighedstest som led i en diagnostisk evaluering.

Tid	Torsdag den 25. september 2008 kl. 9.00-15.30
Sted	Psykiatrien Roskilde, Store mødelokale, Aktivitetshuset, 1. sal, Smedegade 10-16, Roskilde
Underviser	Forskningslektor, forskningsoverlæge Erik Simonsen

Program

- Kort gennemgang af personlighedsforstyrrelser
- Kort introduktion til Millons teorier og publikationer
- Introduktion til spørgeskemametoden og alternativer til MCMI
- MCMI III's konstruktion, administration og anvendelsesmuligheder
- Fortolkning af MCMI III profiler

Kursusafgift	1.800 kr. for medlemmer af IPTP, 2.000 kr. for andre
Deltagerantal	Max. 20

Tilmelding senest 1. september til Dorit Mortensen, dmo@regionsjaelland.dk med angivelse af navn, adresse og evt. EAN-nummer.

Certificeringskursus i MCMI III

Kurset henvender sig kun til kursister, der tidligere har deltaget i introduktionskursus i MCMI III

Opfølgings-/certificeringskursuset vil indeholde en valgfri mulighed for at få testet sin viden om prøven og sine evner til at lave en fortolkning af profiler. Det er en god idé før kurset at repetere noterne fra det første kursus.

Mål	At sætte deltagerne i stand til at lave fortolkninger af MCMI-profiler med særlig opmærksomhed på mulige fejlkilder i testen og i undersøgelsessituationen.
Metode	Workshop hvor hver deltager medbringer to profiler inkl. spørgeskema. Disse diskuteres parvist; analyserne fremlægges i plenum. Generelle problemstillinger diskuteres i fællesskab. Profilerne bedes fremsendt til underviseren en uge inden kurset.
Prøve	Dagen afsluttes med en prøve, der tester baggrundsviden om testen. Er resultatet af prøverne (fortolkning af profiler og MC) tilfredsstillende, tilsendes deltagerne efterfølgende et certifikat.
Tid	Torsdag den 11. december og fredag den 12. december 2008, begge dage kl. 9.00-15.30
Sted	Store mødelokale, Aktivitetshuset, 1. sal, Psykiatrien Roskilde, Smedegade 10-16, Roskilde
Underviser	Forskningslektor, forskningsoverlæge Erik Simonsen
Deltagerantal	Max. 8
Kursusafgift	2.800 kr. for medlemmer af IPTP, 3.200 kr. for andre

Tilmelding senest 17. november til Dorit Mortensen, dmo@regionsjaelland.dk med angivelse af navn, adresse og evt. EAN-nummer.

Kursus i brug af SCID-II

I Danmark foreligger efterhånden en række behandlingsprogrammer i den offentlige sektor for personlighedsforstyrrede patienter. Samtidig foregår et stort terapeutisk arbejde hos privatpraktiserende psykologer og psykiatere for den samme patientgruppe. Der er derfor et behov for en mere præcis diagnostik af disse patienter ud fra de gældende diagnostiske kriterier. Der foreligger forskellige semistrukturerede interview til diagnosticering af personlighed og personlighedsforstyrrelser. Det mest brugte er SCID-II, som benytter den diagnostiske begrebsliggørelse fra det amerikanske diagnosesystem DSM. SCID-II findes i dansk oversættelse og udgives af Syddansk Universitetsforlag. SCID-II er et instrument, der egner sig til både forskning og den kliniske hverdag. Internationalt er der publiceret flere artikler, hvor der er demonstreret en rimelig validitet og reliabilitet af instrumentet. I dansk sammenhæng bruges instrumentet i flere igangværende forskningsprojekter, og det benyttes på enkelte kliniske enheder.

På kurset fremlægges den forståelse som er baggrunden for SCID-II. Der foretages en gennemgang af interviewets opbygning og manual, som er en integreret del af instrumentet. De enkelte personlighedsforstyrrelser fremlægges, som de er konceptualiseret i SCID-II med diskussion af afgørende diagnostiske kriterier. På kurset lægges vægt på at relatere forståelse klinisk, hvor forskellige metoder tages i brug. Da kurset strækker sig over 2 dage vil der være mulighed for at afprøve instrumentet på videointerview med diskussion i plenum.

Tid	Onsdag den 29. og torsdag den 30. oktober 2008 kl. 9.00-16.00
Sted	Psykiatrisk Center Amager, specialiseret enhed, Digevej 110, 2300 København S
Kursusleder	overlæge, ph.d. Per Sørensen, specialiseret enhed, Psykiatrisk Center Amager
Kursusafgift	2.800 kr. for medlemmer af IPTP, 3.200 kr. for andre
Deltagerantal	max. 20

Tilmelding senest 6. oktober til Dorit Mortensen, dmo@regionsjaelland.dk med angivelse af navn, adresse og evt. EAN-nummer.

Introduktionskursus i NEO-PI-R

NEO-PI-R er sammen med MCMI-III og MMPI blandt de hyppigst anvendte spørgeskemaer til klinisk brug. NEO-PI-R beskriver 5 grundlæggende faktorer: Neuroticisme, ekstroversion, omgængelighed, åbenhed og samvittighedsfuldhed samt en række underliggende facetter. NEO-PI-R står knapt så stærkt i relation til en traditionel klassifikation af personlighedsforstyrrelser, men den har sin styrke i beskrivelsen af patientens ressourcer, stærke og svage sider. Testen er videnskabeligt velunderbygget og er valideret i flere transkulturelle studier. Den er hyppigt anvendt i forskningsprojekter, men har også vist sig at være et nyttigt instrument til brug for en almindelig psykologisk testning eller ved psykiatriske speciallægeerklæringer.

Kurset er tilrettelagt som et introduktionskursus for psykologer og psykiatere, som påtænker at bruge NEO-PI-R i klinisk arbejde.

Program

- Gennemgang af testens konstruktion og administration
- NEO-PI-R's domæner og facetskalaer
- Kliniske anvendelsesmuligheder
- Fortolkning af profiler
- Gennemgang af en række sygehistorier og NEO-PI-R profiler
- Eksempler på testrapporter

Testen er udgivet af Dansk Psykologisk Forlag, og der foreligger en manual, som det forventes, at deltagerne har anskaffet sig inden kurset.

Tid	Torsdag den 13. november 2008 kl. 9.00-15.30
Sted	Psykiatrien Roskilde, Store mødelokale, Aktivitetshuset, 1. sal, Smedegade 10-16, Roskilde
Underviser	Forskningslektor, forskningsoverlæge Erik Simonsen
Kursusafgift	1.800 kr. for medlemmer af IPTP, 2.000 kr. for andre
Deltagerantal	max. 20

Tilmelding senest 20. oktober til Dorit Mortensen, dmo@regionsjaelland.dk med angivelse af navn, adresse og evt. EAN-nummer.

Kursus i Metakognitiv Interpersonel Terapi af personlighedsforstyrrelser ved Giancarlo Dimaggio (Tredje center for kognitiv terapi, Rom, Italien)

Psykiater Giancarlo Dimaggio har sammen med sine kolleger ved *Tredje Center for Kognitiv Terapi*, i Rom (Italien) udviklet en meget interessant terapiform til behandling af forskellige personlighedsforstyrrelser, som de kalder for Metakognitiv Interpersonel Terapi (MIT), og som integrerer kognitive, psykodynamiske, narrative og interpersonelle tilgange, teorier og teknikker. Denne terapiform er beskrevet i bogen *Psychotherapy of Personality Disorders: Metacognition, States of Mind and Interpersonal Cycles*, samt i flere videnskabelige artikler. På nærværende kursus vil Dimaggio præsentere denne form for psykoterapeutisk behandling af personlighedsforstyrrelser. Dimaggio og medarbejderes form for psykoterapi er ikke så udbredt som Bateman & Fonagys mentaliseringsbaserede terapi, men sætter som dem fokus på sammenhængen mellem metakognitive deficits/dysfunktioner og forskellige personlighedsforstyrrelser. Førende eksperter inden for feltet, såsom W. John Livesley anser Dimaggio-gruppens arbejde for at være noget af det mest interessante, der pågår p.t.

Program

De to første dage omhandler indføring i teorien bag og principperne for Metakognitiv Interpersonel Terapi (MIT). På den første dag vil emnerne være selvpatologi, interpersonelle skemata, selv-tilstande og dysfunktionel metakognition – samt sammenhænge mellem disse. Teorien vil blive illustreret med kliniske cases. På kursets 2. dag vil emnet være de generelle behandlingstekniske principper for MIT. Det handler bl.a. om (a) hvorledes man tilrettelægger terapien af personlighedsforstyrrede patienter ud fra en grundig og fortløbende assessment af patientens diskurs, begyndende med en detaljeret analyse af dennes selv-narrativer frem til den fælles konstruktion af nye, og (b) hvordan man faciliterer forandringsprocesser og intervenserer på baggrund af en fortløbende forhandling om og afstemning af mål for terapien, samt grundig monitorering af terapeut-patient relationen.

På kursets tredje og sidste dag, vil der være tale om supervision af udvalgte kursisters egne cases.

Inden kursets opstart vil kursister få tilsendt baggrundsmateriale (artikler og referencer), der med fordel kan læses inden kurset. Endvidere vil man også få nærmere information om, hvorledes supervisionen vil blive afholdt.

Tid 18., 19., 20. marts 2009
Sted Psykiatrien Roskilde, Store mødelokale, Aktivitetshuset 1. sal, Smedegade 10-16, Roskilde

Kursusafgift 3.000 kr. for medlemmer af IPTP, 3.200 kr. for andre

Tilmelding senest 15. feb. 2009 til Dorit Mortensen, dmo@regionsjaelland.dk med angivelse af navn, adresse og evt. EAN-nummer

Meritering Kursets søges godkendt ved Dansk Psykolog Forening.

Seminarer/kurser under planlægning

Kursus i brugen af MCMI-III på misbrugsområdet

Gennem de senere år er der flere steder gjort positive erfaringer med at inddrage MCMI-III som led i assessment af dysfunktionelle personlighedsmønstre hos misbrugere. Det er sket dels i forhold til visitation og behandlingsplanlægning, dels til belysning af særlige vanskeligheder i compliance og alliance i behandlingen, og dels i forhold til belysning af behandlingseffekt m.v. I nærmere fremtid vil IPTP afholde et 1-dags seminar om inddragelse af MCMI-III på misbrugsområdet.

Underviser er fagchef, psykolog, ph.d. Per Nielsen, behandlingshjemmet Ringgården i Middelfart.

Hold øje med IPTP's hjemmeside for nærmere tid og sted.

Per Nielsen

Boganmeldelse

Personlighedsforstyrrelser

Erik Simonsen (red.), *Psykiatrifondens Forlag, København 2008*

Erik Simonsen skrev i 1998 bogen *Personlighed og personlighedsforstyrrelser* til Psykiatrifonden. Det blev en succes. Bredt brugt som undervisningsmateriale for en lang række sundhedsprofessioner. Nu er der kommet en afløser for denne bog. Det vil sige: Nej slet ikke.

Bogen *Personlighedsforstyrrelser* er en helt anden bog. Komponeret af et fint panel af 18 danske eksperter med hver deres subspecialitet til emnet. Selvom vi oplyses om den nyeste viden, efterlades man også med det budskab, som i hvert fald er hovedredaktørens: Hvor ved vi egentlig lidt! Men også at nyere tid har lagt et forskningsmæssigt fundament under området, som muliggør at vi kan komme videre ikke bare i forståelsen af personlighedsforstyrrelser, men måske af psykisk sygdom som sådan.

Bogen er trods omfanget på 444 sider letlæselig. Der er mange kasuistiske illustrationer af de teoretiske pointer, men det er lidt forvirrende at disse kasuistikker sommetider fremhæves med kursiv og andre gange blot indgår i teksten. Hvert kapitel afsluttes med en kortfattet, men relevant litteraturliste. Det siger noget om bogens spændvidde, at litteraturlisten går fra Stern (Spædbarnets interpersonelle verden) til Kierkegaards samlede værker.

På trods af de mange medvirkende forfattere er der meget få overlapninger i bogen. Bogen er redigeret stramt. Den fremstår nærmest som en håndbog, hvor man uden at miste forudsætninger kan læse hvert enkelt kapitel for sig.

I et Nyhedsbrev som dette kan man måske godt tillade sig en enkelt petitesse-bemærkning. I kapitlet om pædofili og anden seksualkriminalitet er der anført et præparat "Androcor". Det eksisterer ikke. Præparatet hedder Androcur!

Bogen kan varmt anbefales som nødvendig læsning for instituttets medlemmer, som udgangspunkt for studiekredse og som håndbog i alle psykiatriske afdelinger. Man må håbe, at en af bogens udgangsbønner kan blive opfyldt, nemlig at inspirere Sundhedsstyrelsen til at udarbejde et referenceprogram vedrørende behandling af personlighedsforstyrrelser.

Jørgen Nystrup

**Referat fra forskningsseminar om assessment af personlighedsforstyrrelser med Professor John Livesley og ph.d.-studerende Sebastian Simonsen for Psykiatrien i Region Sjælland
12. juni 2008**

Velkommen igen...

Så lykkedes det at få ham hertil igen: Professor John Livesley fra University of British Columbia blev budt velkommen af forskningslektor Erik Simonsen med en henvisning til Johns første foredrag i Danmark. Det var i forbindelse med den internationale kongres om personlighedsforstyrrelser – the First International Congress on the Study of Disorders of Personality – arrangeret af IPTP i 1988, dvs. for præcis 20 år siden. Dengang gjorde John sig specielt bemærket ved at fremlægge *empiriske* data til støtte for sin teori om personlighed og personlighedsforstyrrelser, og han har lige siden beskæftiget sig med dette. Før DSM-III forelå der praktisk talt ingen officielt anerkendte beskrivelser af personlighedsforstyrrelser. I dag har der vist sig at være en række problemer også med DSM-IV-klassifikationerne, hvor longitudinelle studier sætter spørgsmålstegn ved stabiliteten af diagnoserne og dermed ved opdelingen i akse-I og akse-II diagnoser. John Livesley mener, der er meget begrænset empirisk støtte for de valgte kategorier, men mængder af negativ evidens for diagnostiske overlap og begrænset validitet. Han sidder med i *The Task Force for DSM-V*, og på dette forskningsseminar fik vi historien om, hvordan han systematisk har arbejdet for en bedre, mere valid og mere reliabel klassifikation af personlighedsforstyrrelser, der bygger på både empirisk forskning, biologisk forankring og klinisk erfaring.

Dimensional Assessment of Personality Disorder

I de oprindelige teorier (og de to akser) gik man ud fra, at akse-I forstyrrelser skulle have en hovedvægt af biologiske årsager, mens akse-II forstyrrelserne skulle være psykosocialt funderede, hvilket også afspejledes i behandlingstilgangen og i en vis pessimisme i forhold til behandling af personlighedsforstyrrelserne. I dag har man fået et mere nuanceret billede af det dynamiske samspil mellem arv og miljø, der gør sig gældende for begge akser, og en række empiriske undersøgelser af diverse specialiserede behandlingsmetoder synes at vise, at der ikke er en bestemt behandlingstype, der er bedre end en anden, men samtidig at det faktisk kan lade sig gøre at behandle personlighedsforstyrrelser med en vis succes. Empiriske undersøgelser af kategoriale versus dimensionale klassifikationsmodeller støtter stort set entydigt den dimensionale tilgang, hvilket afspejles i ”grader af” patologi og dermed også mulighed for bedring.

John Livesley, der både er cand.med. og cand.psych. samt psykotераapeutisk uddannet, indledte sin forskerkarriere med at efterlyse et diagnostisk instrument,

der kunne hjælpe ham med effektivt at rekruttere hhv. tvangsprægede og narcissistiske personligheder til to gruppeterapier, han ønskede at sammenligne med hinanden. Problemet var, at grupperne blev alt for heterogene med de forhåndenværende metoder. Så gik han i gang med at udvikle sit eget instrument (men har endnu ikke nået at gennemføre sit oprindelige forsøg...). Han er fortaler for, at der er et stærkt biologisk grundlag for de fire typer personlighedsforstyrrelser, der systematisk er påvist igennem det sidste årtis forskning, og disse fire typer danner kernen i hans spørgeskema: *Dimensional Assessment of Personality Disorder – Basic Questionnaire - DAPP-BQ*.

Der er 18 grundskalaer, hvoraf de 16 ved faktoranalyse fordeler sig på de fire overordnede typer:

- Emotional Dysregulation
- Dissocial
- Social avoidance or Inhibitedness
- Compulsivity

John Livesley vil ikke benytte sig af DSM-systemets terminologi, men det turde fremgå, at første faktor svarer til borderline strukturen, anden faktor til antisocial (og til dels narcissistisk) personlighed, tredje faktor til skizoid eller ængstelig tilbagetrækning og fjerde til den tvangsprægede personlighed. De to resterende subskalaer – ”self-harm” og ”suspiciousness” – udgør selvstændige træk, der ikke ”lader” på nogen af de fire faktorer, men som er af stor klinisk betydning.

I modsætning til 5-faktor modellen, er 4-faktor modellen konstrueret ”bottom up”, hvorfor subskalaerne fordeler sig ujævnt med

8 på 1. faktor (anxiousness, affective lability, submissiveness, insecure attachment, cognitive dysregulation, identity problems, oppositionality, social avoidance), 5 på 2. faktor (callousness, rejection, conduct problems, stimulus seeking, narcissism), 2 på 3. faktor (restricted expression, intimacy problems) og 1 (compulsivity) på 4. faktor.

Til sammenligning med f.eks. NEO-PI-R, hvor hver af de fem overordnede domæner har seks facetskalaer under sig hver især – dvs. en top-down-model. Og til sammenligning med DSM-IV, hvor angst eller ængstelse er blevet ”helliget” cluster C-diagnoserne (evasive, dependente og tvangsprægede personligheder), er ”anxiousness” en delskala under ”emotional dysregulation disorder”, hvor den ifølge klinisk erfaring i høj grad også hører hjemme, mens det tvangsprægede udgør en faktor for sig selv. Det vil føre for vidt at gå i detaljer med begrebsvalideringen, der ligger bag konstruktionen af den teoretiske taxonomi i instrumentets opbygning og de psykometriske analyser af instrumentets validitet og reliabilitet. Livesley mener selv, at det vægtigste argument for den dimensionale tilgang og imod DSM-systemets kategorial-tanke er, at hans (og mange andres)

”bottom-up” empiri ender med denne fire-faktor model, ikke med en 13-faktor model svarende til tretten typer personlighedsforstyrrelser!

John Livesley bruger DAPP-BQ i sin kliniske praksis, hvor patienten med høje værdier på faktor-1-profilen får feedback om sin ”emotional regulation disorder”, ikke en borderline-diagnose, og hvor han sammen med patienten taler om de specifikke problemer og særlige træk (illustreret i de forskellige subskalaer), der skaber kaos og lidelse for patienten i hverdagen. Et eksempel kunne være en rigtig høj score på ”stimulus seeking”, der gang på gang udløser kaos i patientens liv. Den omtalte patient fortalte efter et års tid i terapi, at nu var hverdagen jo blevet anderledes rolig og stabil, og familielivet gik det derfor også bedre med, men Vorherre bevares, hvor hun dog syntes livet var blevet kedeligt! Noget tid senere kom hun glad og fortalte, at løsningen var fundet: Hun var begyndt at dyrke faldskærmsudspring, mere specifikt FRIT FALD, og her fik hun afløb for sin spændingstrang, hver gang hun svævede af sted mod jorden for så at trække i udløseren til faldskærmen i sidste sekund...Tja, hver sin smag for sine penge. Eksemplet illustrerer dog også den pointe, at disse træk er (biologisk funderede, om end psykologisk udviklede og) relativt robuste, og formålet er ikke at fjerne dem, men at finde en måde at leve på, hvor de ikke skaber smerte og lidelse for patienten og dennes omgivelser.

DAPP-BQ i Danmark

Sebastian Simonsen tog over og gennemgik sit arbejde med at tilpasse DAPP-BQ til danske forhold, hvilket udgør en central del af den ph.d.-afhandling, der er på vej. Siden 2005 har han i samarbejde med Erik Simonsen fået oversat (og tilbageoversat) og valideret instrumentet, og den første artikel er ved at blive sendt af sted. 76 patienter fra Dagklinikken på Fjorden i Roskilde og 168 normalpersoner har indtil videre udfyldt skemaet, og det ser ud som om det fungerer som instrument også i den danske klinik og sammenholdt med andre instrumenter, der er anvendt i diagnostikken. Et interessant fund, der bekræfter en hypotese Livesley selv har fremsat, er at ”compulsivity”-trækket ikke synes at have noget entydigt med psykopatologi at gøre. Det kan vi semi-tvangsprægede forskertyper så lune os ved. Et af de afsluttende spørgsmål efter en inspirerende dag for både forskere og klinikere var, om instrumentet kan spås en fremtid i klinikken her i landet. Hertil måtte Sebastian modstræbende svare både ja og nej, for et af problemerne med DAPP-BQ er, at det består af 290 spørgsmål eller ”postulater”, hvor man har fem graduerede svarmuligheder, og det kræver jo et vist overskud af informanten. Der er dog netop publiceret en artikel om en kort hollandsk version af skemaet med kun 176 items (van Kampen et al., 2008), som det er værd at holde øje med.

Rettighederne til DAPP-BQ for de skandinaviske lande er købt af Dansk Psykologisk Forlag, der planlægger at afprøve instrumentet i en større population i samarbejde med IPTP. Samtidig stilles det gerne til rådighed for forskningsprojekter – man skal da blot henvende sig til Dansk Psykologisk Forlag og IPTP.

Birgit Bork Mathiesen

Kalender

8th European Congress of ISSPD, Targu Mures, Romania, 10-13 September, 2008 - <http://www.transair.ro/index.php?page=welcome-letter&hl=en>

XIV WPA World Congress of Psychiatry, Prague, Czech Republic, 19-25 September, 2008 – www.wpanet.org

Nordisk konference om personlighedsforstyrrelser, 18.-19. juni 2009 – afholdes i Norge

Kontaktpersoner/bestyrelse

Forskningslektor, forskningsoverlæge Erik Simonsen (formand for bestyrelsen)
Psykiatrien Roskilde, Forskningsenheden, Smedegade 10-16, 4000 Roskilde
es@regionsjaelland.dk, tlf. 47327775

Speciallæge i psykiatri Ulrik Haahr
Psykiatrien Roskilde, Smedegade 10-16, 4000 Roskilde
uhh@regionsjaelland.dk, tlf. 33224252

Cand.psych., ph.d. Birgit Bork Mathiesen
Universitetsklinikken, Landemærket 9, 1119 København K
Birgit.Bork.Mathiesen@psy.ku.dk, tlf. 35324900

Overlæge Per Sørensen
Specialiseret Enhed, Amager Hospital, Digevej 110, 2300 København S
per.soerensen@dadlnet.dk

Psykolog Sebastian Simonsen (ansv. Newsletter og hjemmeside)
Psykiatrien Roskilde, Forskningsenheden, Smedegade 10-16, 4000 Roskilde
ssi@regionsjaelland.dk, tlf. 47327778

Cand.psych., ph.d. Per Nielsen
Ringgården, Afdeling for forskning og formidling, Strandvejen 1,
5500 Middelfart
per@ringgaarden.dk, tlf. 64412505

Overlæge Bo Jensen Hou, Nobisvej 46, 3460 Birkerød
bo.hou@dadlnet.dk

Psykolog Mickey Kongerslev
Retspsykiatrisk Distrikpsykiatri, Psykiatrisk Afdeling, 5500 Middelfart
mickey@bokongerslev.dk, tlf. 22458740

Sekretær Dorit Mortensen

Psykiatrien Roskilde, Forskningsenheden, Smedegade 10-16, 4000 Roskilde
E-mail dmo@regionsjaelland.dk, tlf. 47327775 el. 2628 2916, fax 4632 0241